

Inleiding

Het lange afscheid

Zaterdag 28 juni 1986

Ik wachtte op George.

Ik wachtte altijd op George. Dit keer stond ik backstage in het Wembley Stadium geduldig te luisteren of ik al mocht opkomen en wachtte – *wachtte, wachtte, wachtte*. De zon was onder de twee iconische torens van de arena gezakt en tot in de verre hoeken van de ovale tribunes glinsterde een massa van tienduizenden mensen. Op het voetbalveld eronder vormden anderen een deinende, kleurige golf. Tienermeisjes zwaaiden met vlaggen en zelfgemaakte spandoeken; camera's flitsten en kinderen, stelletjes en families stonden opgewonden te gillen: tweeënzeventigduizend fans, samengekomen voor The Final, het afscheidconcert van Wham!, de jeugdige, levenslustige, energieke popband waarvan George en ik altijd hadden gemeend dat hij kort maar hevig moest branden.

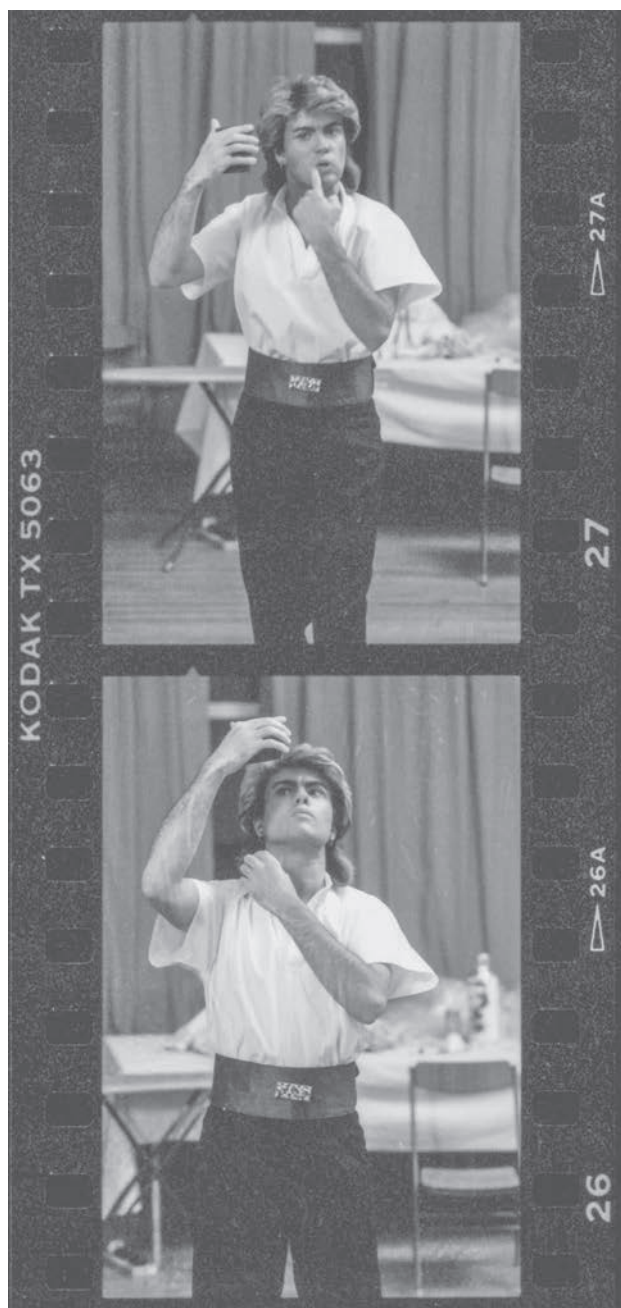
Vier jaar na de release van ons eerste album in 1982 hadden de radio, de bladen en de televisie nog steeds geen genoeg van Wham!. Miljoenen tienerkamers waren behangen met uit de *Smash Hits* en *Just Seventeen* gescheurde posters van George en mij, en in de showbizzcolumns werden de kleinste Wham!-nieuwttjes of -roddels breed uitgemeten. Maar op het hoogtepunt van ons succes, en met twee studioalbums en een aantal internationale nummer 1-hits op onze naam, stonden we nu op het punt om afscheid te nemen van

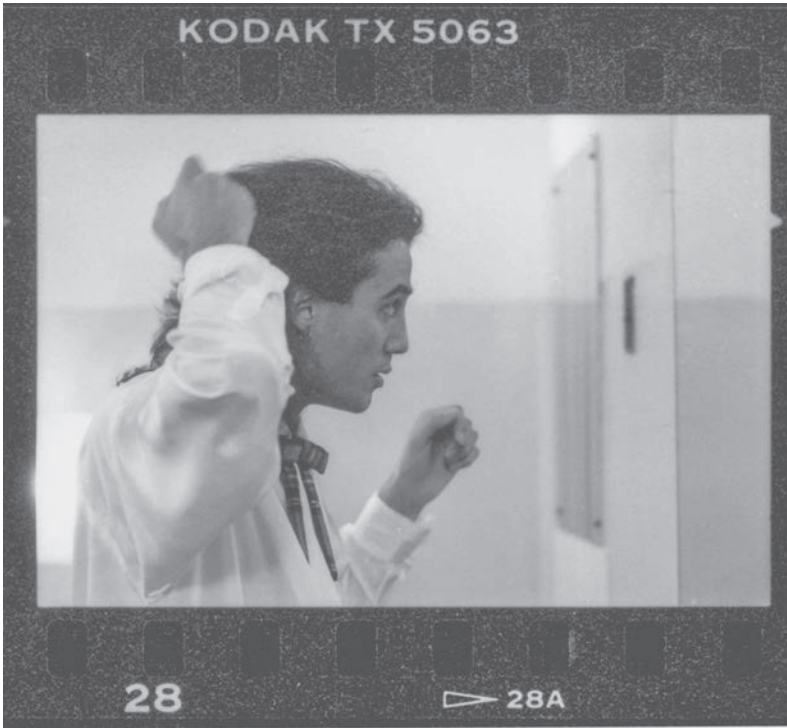

de mensen die aan deze muziek, deze optredens en deze verhalen zo veel plezier beleefden.

En allemaal stonden ze te wachten, wachten, wachten tot het allerlaatste optreden zou beginnen.

Ik zag precies voor me wat er nu gebeurde. George liep vanaf het podium met uitgestrekte armen het publiek tegemoet over een catwalk die tussen de voorste rijen van Wembley was gebouwd. *Dit was zijn moment.* Hij was helemaal in het zwart gekleed, een combinatie van leer en denim, het achterovergekamde haar matchend bij zijn stoppelbaardje, en elk gebaar, elke wenk van hem werd een vraag-en-antwoordspel met het publiek. George bespeelde de menigte; zij raakte in vervoering. Geflankeerd door twee dansers bewoog en draaide hij rond op de instrumentele versie van 'Everything She Wants', de pompende soundtrack van onze theatrale intro van het concert. Het was een grimmig nummer over het huwelijksleven dat George graag zong, ook al waren we nog jong, single en ongebonden toen het geschreven werd. Hij zwaaide naar de

hees geschreeuwde menigte in alle uithoeken van het Wembley-stadion. Toen ging hij met zijn rug naar het publiek staan en wees verleidelijk over het podium. En nog steeds had hij de microfoon niet met zijn lippen aangeraakt. George had nog geen woord gezegd, laat staan een noot gezongen, maar toch was iedereen gebio-logeerd door elke beweging die hij maakte, een gevoel dat ik maar al te goed kende.

Omdat ik al zo vaak op George had staan wachten.

Ik had op George gewacht tijdens al die uren dat hij zich voorberide op een concert en zijn haar eindeloos bewerkte met een steiltang, terwijl ik gruwde van de doordringende geur van verschroeide krullen en haarlak en dit hele ritueel me een onnodige kwelling leek. Naarmate onze roem toenam, werd George' uiterlijk een steeds se-

rieuzere zaak. Toen we in 1984 opnames maakten voor de videoclip van ‘Careless Whisper’, klaagde hij zelfs dat hij met zijn krullen, die bij vochtig weer veranderden in een bos onhandelbaar kroeshaar, wel ‘Shirley Bassey leek’. George’ zus Mel – een styliste – werd daarop de halve wereld overgevlogen, van Londen naar Miami waar de opnames plaatsvonden, om George’ haar precies zo te modelleren als hij het graag zag. Het schijnt dat de rekening voor de vlucht en haar bijdrage meer dan 10.000 pond bedroeg.

Maar ik had ook op George gewacht tijdens een van zijn vele momenten van muzikale inspiratie. In de studio – een plek waar hij worstelde met zijn dwingende aandacht voor detail – of thuis, waar hij opeens urenlang kon verdwijnen als hem een melodisch aangrijpingspunt of vocaal haakje was ingevallen. Vaak bleek dat dan het zoveelste geniale idee te zijn. Het gedenkwaardigste voorbeeld van dit proces vond plaats in februari 1984, toen we op een zondagmiddag zaten te relaxen in de woonkamer van zijn ouders. *The Big Match* was op tv, maar George was met zijn gedachten helemaal niet bij een voetbalprogramma.

‘Ik moet even weg,’ zei hij, sprong van de bank en bleef vervolgens ruim een uur boven.

Toen George terugkwam, had hij een trotse grijns op zijn gezicht. ‘Sodeju, Andy,’ zei hij, ‘kom mee, dit moet je horen...’ Hij was opgewonden want hij wist dat hij iets bijzonders gecomponeerd had, al was het nog maar een rudimentair arrangement van een nummer dat hij had uitgewerkt op een viersporenrecorder en voorlopig maar even ‘Last Christmas’ noemde – en uiteindelijk zou verwerken tot het gevoelige lied dat de grootste kerstsingle zou worden die nooit op nummer 1 heeft gestaan. *God, wat zat dat hem dwars*. Ondanks het blijvende succes van het nummer zat hij er vreselijk mee dat ‘Last Christmas’ dat jaar niet hoger kwam te staan dan de goedbedoelsingle van Band Aid – een muzikale gelegenheidsformatie die onder anderen bestond uit Bob Geldof, U2, Duran Duran,

Sting, Paul Weller en George zelf – hoezeer hij het liefdadigheidsproject het succes ook gunde. Zijn leven lang was het scoren van een hit voor George het enige bewijs van zijn talent als songwriter, en dat hij door zijn publiek of collega's niet werd beschouwd als de beste, was een van zijn grootste frustraties. Maar toen we die dag in zijn slaapkamer zaten, dezelfde kamer waar we als tieners na school ooit de top 40 hadden zitten analyseren, en luisterden naar de aanzet van het nummer dat hij net had opgenomen op zijn synthesizer, met het meteen al gedenkwaardige refrein eroverheen geneuried, was ik lyrisch. George had met zijn tekst over de pijn van een stukgelopen relatie precies de juiste kersttoon getroffen.

En ik had op George gewacht tijdens zijn transformatie van geestige maar soms introverte tiener Georgios Panayiotou tot Yog – de bijnaam die ik hem gaf vlak nadat we op Bushey Meads Comprehensive bij elkaar in de klas waren komen te zitten – en vervolgens tot George Michael, de singer-songwriter en liefste vriend gedurende mijn vormende jaren en daarna. Toen we onze onstuimige en onvoorspelbare reis begonnen naar de schijnwerpers, werd onze band nog hechter. George ontwikkelde zich tot een van de meest bepalende stemmen van zijn generatie. Maar hoewel hij een aantal van de grootste singles van de jaren 1980 schreef, leek hij zichzelf nog steeds geen plaats te kunnen geven. Zijn geaardheid was buiten de vriendenkring rond Wham! niet bekend, en er bestond een diepe kloof tussen zijn zorgvuldig privé gehouden leven als jonge homo-seksuele man en zijn imago als tienersekssymbool en lieveling van de boulevardpers. Later zou hij zeggen dat de spanning tussen privépersoon en publieke figuur af en toe zijn geestelijke gezondheid in gevaar had gebracht. Tijdens dit alles was ik voor George de stabiele factor. Hij was mijn beste vriend, en dat was hij al jaren, maar hij was voorbestemd voor iets dat onze twee-eenheid ontsteeg. Met het afscheidsconcert van Wham! in Wembley zou het wachten op George voorbij zijn.

En omdat ik mijn doel in het leven bereikt had, was het voor mij ook voorbij.

Ik liep naar de catwalk, met onze achtergrondzangeressen Helen ‘Pepsi’ DeMacque en Shirlie Holliman naast me. Het gegil was oorverdovend, het geloei dat opsteeg uit Wembley werd harder en harder. Ik liep in de richting van de flitsende lichtjes en de golvende menigte en hoorde verknipte stemmen uit de voorste rijen opklinken: ‘Andrew!’, of ‘We houden van jullie, Wham!’ Maar verder was er alleen witte ruis. Terwijl de hysterie rond me afketste, bleef ik staan aan de rand van het podium. Waar ter wereld we ook kwamen, de reactie als we op het podium verschenen, kwam me altijd als onwerkelijk voor, en ik heb het fandom rond onze muziek nooit normaal gevonden of echt serieus kunnen nemen. De gillende meisjes, de handtekeningenjagers en de paparazzi: het was allemaal zo onbevattelijk en vreemd. Dus konden wij niets anders dan er een feestje van maken. George en ik wisten dat het een spelletje was, en we waren altijd bereid ons publiek de energie te geven waarvan ze zo hielden – dat was Wham!’s handelsmerk.

Maar in de weken die eraan voorafgingen, was The Final in de pers gepresenteerd als een bijna religieus evenement. Onze fans werden als volgelingen aangeduid, Wham! als iconen. In de begintijd was onze look op het podium speels en brutaal. We hadden het nieuws gehaald met onze te korte broekjes en korte T-shirts, en clips voor nummers als ‘Club Tropicana’ waren één grote knipoog geweest naar het plezier van jeugdig hedonisme. Maar in Wembley hadden we gekozen voor een dramatischere sfeer die beter paste bij alle emoties, en we besloten in plaats van ons gebruikelijke springerige podiumimago een wat ingetogener beeld te presenteren. George droeg zwarte skinny jeans en leren laarzen. Hij had een riem met fonkelende stras en zijn jasje, met rechtopstaande kraag, was versierd met franjes. Ook ik had een indrukwekkende, geheel zwarte outfit: Pepsi en Shirlie hielpen me uit mijn lange overjas en daaron-

der kwam een kort jasje in matadorstijl tevoorschijn, compleet met veterdas en glinsterende riem. Ik moest mijn best doen om niet te lachen toen ik langzaam, vinger voor vinger, mijn handschoenen uittrok en op het podium liet vallen. Shirlye bracht me mijn gitaar en ik hing hem over mijn schouder. Showtime.

We hadden allebei al eens eerder in Wembley gespeeld, dus de omgeving was in elk geval vertrouwd. Een jaar eerder had ik de achtergrondzang gedaan bij George' optreden op Live Aid, een benefietconcert dat miljoenen ponden wist in te zamelen om de hongersnood in Ethiopië te bestrijden, net zoals de kerstsingle van Band Aid dat in 1984 had gedaan. Die dag heerste er een bijna festivalachtige sfeer. En dankzij de tienduizenden mensen die van over de hele wereld naar Londen waren gekomen om een kleurrijk tijdperk binnen de Engelse muziekgeschiedenis af te sluiten, had ook The Final de sfeer van een uniek, eenmalig feest.

Het moment om afscheid te nemen was gekomen.

We speelden de hits nog een laatste keer. ‘Club Tropicana’, ‘Bad Boys’ en ‘Edge of Heaven’; ‘Wham Rap!’, ‘Careless Whisper’ en ‘Freedom’. De menigte stond tot in de verste uithoeken van Wembley, golvend en stromend als een enorme dansende en zingende mensenzee. Tijdens de voorbereidingen van het concert hadden we besloten het feest te lardereren met een aantal verrassingen, en één daarvan was een kort optreden van Elton John, die samen met ons een bewerkte versie van zijn hit ‘Candle In The Wind’ zou zingen. Het was een van de mooiste nummers van Eltons album *Goodbye Yellow Brick Road*, een van de platen waarop onze vriendschap gefundeerd was, en het had bij ons beiden altijd een gevoelige snaar geraakt. George kon het lied prachtig en bijna moeiteloos zingen. Hoewel hij zichzelf op de eerste plaats als songwriter zag, heb ik altijd gevonden dat hij zich met zijn stem het mooist en zuiverst kon uitdrukken. Al op jonge leeftijd was dat zijn belangrijkste instrument; wat mij betreft kon alleen Freddie Mercury zich destijds met George meten.

Het was ook niet de eerste keer dat George en Elton samen optraden. Tijdens Live Aid hadden ze samen ‘Don’t Let The Sun Go Down On Me’ gezongen en had Eltons band George’ krachtige stem begeleid. Maar de vriendschap tussen George en Elton dateerde van een jaar eerder, uit 1984, toen we *Make It Big* opnamen. George en ik waren aan het werk in Château Miraval, een opnamestudio in de Zuid-Franse plaats Correns, toen we gebeld werden door ons managementbureau in Londen. Het bleek dat daar een verrassende uitnodiging was binnengekomen.

‘Eh, George, Andrew: Elton John heeft contact met ons opgenomen. Hij wilde weten of jullie het leuk zouden vinden bij hem te komen lunchen?’

We waren allebei met stomheid geslagen. *Goeie god! Lunchen met Elton John?* Het idee was volkomen onwerkelijk en we konden ons geluk niet op. Een paar dagen later reden we toch wel enigszins ze-

nuwachtig naar onze gastheer, die ons onmiddellijk charmant, joviaal en gastvrij ontving, waarna een middag begon van uitgebreid drinken en eten. We hadden wel verhalen gehoord over Eltons uitbundige gastvrijheid, maar voor twee toen nog maar eenentwintigjarige jongens uit Bushey was dat een vrij intimiderend vooruitzicht. De grapjes vlogen met mitrailleur snelheid over tafel. Soms had het ook iets wrangs, Elton die hof hield vanaf zijn kant van de overladen feestdis op zijn elegante, zonnige patio. Maar tegelijkertijd deed hij er alles aan om ons het gevoel te geven dat we welkom waren. De wijn vloaide rijkelijk, en langzaam begon ik me te realiseren dat de zenuwen vooraf veel benauwender waren geweest dan het samenzijn zelf. We vertelden elkaar verhalen en maakten grapjes. Het ging er zo ontspannen en ongedwongen aan toe dat ik mezelf af en toe moest herinneren aan de enorme faam van onze gastheer.

Het was zo gezellig dat de lunch overging in de avond en ons groepje verkaste naar een nachtclub in de buurt, waar Eltons tekstschrijver Bernie Taupin zich bij ons voegde. Tegen die tijd waren we allemaal behoorlijk bezopen. Iemand vertelde dat actrice Joan Collins met haar jacht in de haven van Saint-Tropez lag. We verlieten het feestje en onder invloed van de alcohol en de herinneringen aan haar wat pikante film *The Stud* – waarin zij een nymfomane nachtclubeigenares speelt – riep George over het water: ‘Joan! Laat je slipje eens zien!’ Het was een voor hem zeldzaam platte oprisping.

Dus het voelde heel logisch om ook dit Wham!-feestje twee jaar later af te sluiten met Elton aan onze zijde. Na ‘Young Guns (Go For It!)’, onze eerste hit, en ‘Wake Me Up Before You Go-Go’, George’ weergalozes dansnummer, speelden we een chaotische toegift van ‘I’m Your Man’, met achtergrondzang van Simon Le Bon van Duran Duran, die voor de gelegenheid het podium op kwam. Toen de muziek wegstierf en het geloei van tweeënzeventigduizend stemmen om ons heen galmden, genoten we nog één keer van het kabaal.